

Salla

In the middle of nowhere

Meijän vuorovaikutus-, kaveri- ja tunnetaitojen vahvistaminen – Kiusaamisen ehkäisyyn ja puuttumisen toimintamalli



Sallan kunta

Kinttalanharjun varhaiskasvatuskeskus
Varhaiskasvatus & Esiopetus

2022

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Perusteet kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen toimintamallille.....	3
3	Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen arvot.....	4
4	Mitä kiusaaminen on?	6
5	Kiusaamisen tunnistaminen ja huomaaminen	7
6	Kiusaamisen ehkäisemisen keinoja	8
7	Kiusaamiseen puuttuminen, käsittely ja dokumentointi	11
8	Yhteistyö huoltajien kanssa	14
9	Arviointi ja päivittäminen sekä tiedottaminen ja perehdyttäminen.....	15



Toiselta voidaan pyytää anteeksi.

1 Johdanto

Kiusaaminen vaikuttaa kokonaisvaltaisesti lapsen kasvuun ja kehitykseen ja sillä voi olla vakavat ja pitkäkestoiset seuraukset. Kiusaaminen on yleistynyt ja sen juuret löytyvät jo pienten lasten parista. On erittäin tärkeää ehkäistä kiusaamisen syntymistä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Siihen kuitenkin tarvitaan tietoa kiusaamisesta ja sen ehkäisemisen keinoista. Olennaisinta on vuorovaikutus- ja tunnetaitojen, vertaisuhteiden sekä ryhmässä toimimisen taitojen vahvistaminen. Sallassa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen visio on hyvinvoiva lapsi. Näin ollen kasvattajan yksi tärkeimmistä tehtävistä on kiinnittää huomioita tunneilmastoon, jonka kasvattajat omalla toiminnallaan luovat. Jokainen sana, katse ja kohtaaminen vaikuttavat psyykkisesti turvallisen ja lämpimän oppimisympäristön rakentamiseen. Kasvattajan tulee havainnoida ryhmää sensitiivisesti ja huolehtia, että jokainen lapsi pääsee osaksi ryhmää ja mukaan toimintaan.

Olemme Sallan varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa luoneet koko henkilöstölle ohjenuoraksi tämän kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen toimintamallin: Meijän vuorovaikutus-, kaveri- ja tunnetaitojen vahvistaminen. Toimintamalli on tehty yhteistyössä varhaiskasvatuksen henkilöstön, lasten huoltajien ja lasten kanssa. Toimintamalli on osa Sallan kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa, esiopetussuunnitelmaa, kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelmaa sekä esiopetuksen oppilashuollon suunnitelmaa. Olemme käyttäneet apuna Mannerheimin lastensuojeluliiton julkaisua: Laura Kirves ja Maria Stoor-Grenner (2010) Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa - Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelman laatiminen.

Varhaiskasvatuksen henkilökunta on osallistunut toimintamallin työstämiseen yhteisissä pedagogisissa tiimeissä keskustellen ja kirjaten, olemme hyödyntäneet niitä tähän toimintamalliin. Huoltajia on osallistettu vanhempainilloissa, joissa huoltajat keskustelivat yhdessä ja kirjasivat toiveita kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen toimintamalleista varhaiskasvatuksessa. Lasten kanssa on käsitelty kiusaamisen teemaa lasten ikä- ja taitotason mukaan ryhmissä mm. pöytäteatterin, kuvien, satujen ja taiteen tekemisen kautta. Lapset ovat osallistuneet toimintamallin kuvitukseen. Toimintamallin avulla luomme yhteisiä käytänteitä kiusaamisen ehkäisyyn ja puuttumiseen. Toimintamalli tuo toiminnan näkyväksi myös huoltajille.

Toimintamallimme ydin sekä varhaiskasvatuksessa että esiopetuksessa on tunnekasvatus ja sitä myöden vuorovaikutus-, kaveri- ja tunnetaitojen vahvistaminen inklusiivisuus huomioiden. Inklusioperiaatteen mukaan lasten osallisuuden ja tasa-arvon painottaminen ennaltaehkäisee kiusaamista ja edesauttaa moninaisuuden hyväksymistä. Toimintamallissamme kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen materiaalina käytämme syksystä 2022 alkaen PIKI-toimintamallia, siinä yhdistyvät hyvin ne asiat, joihin me myös Sallassa painotamme. PIKI-toimintamallin tavoite on tunnistaa ja ehkäistä kiusaamista sekä vahvistaa lasten tunnetaitoja.

2 Perusteet kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen toimintamallille

Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen toimintamallin tavoitteena on tuoda laadukkaaseen arjen pedagogiikkaan yhteiset toimintamallit. Toimintamalli tuo esiin tietoa kiusaamisesta ilmiönä ja sillä vaikutetaan kiusaamiseen liittyviin asenteisiin. Yhdessä sovituille toimintamalleilla varmistetaan, että koko työyhteisö tietää, miten toimia ja osaa perustella toimintansa pedagogisesti. Varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmien perusteet velvoittavat kuntaa laatimaan kiusaamisen ennaltaehkäisyn ja puuttumisen suunnitelman.

Tätä suunnitelmaa ja toimintamallia määrittävät Perustuslaki, YK:n lasten oikeuksien sopimus, Varhaiskasvatus- ja perusopetuslaki sekä esiopetussuunnitelmien ja varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet. Perustuslain (731/1997, 6 §) mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. YK:n lasten

oikeuksien sopimuksen mukaan lapsella on oikeus hyvään kohteluun ja lasta täytyy suojella kaikelta fyysiseltä ja henkiseltä väkivallalta. Kaikki lapset ovat samanarvoisia, eikä ketään saa kiusata tai syrjiä.

Varhaiskasvatuslaki (540/2018, 10§) määrittää, että lasta tulee suojata väkivallalta, kiusamiselta ja muulta häirinnältä. Perusopetuslaki (628/1998) ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014) määrittävät, että lapsella on oikeus turvallisiin oppimisympäristöihin, joihin kuuluvat niin fyysinen, psyykinen kuin sosiaalinenkin turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on lasten ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa.

”Varhaiskasvatuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusamiselta ja muulta häirinnältä. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Varhaiskasvatuksessa ei sallita, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaisuuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Häirintä-, kiusaamis- ja väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja.” (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.)

3 Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen arvot

Meidän pedagogiikan arvoperustan lähtökohtana on hyvinvoiva sallalainen lapsi. Lapsi oppii, kun hän voi hyvin ja ilmapiiri on lämmin, turvallinen sekä sensitiivinen. Lapsi oppii, kun hän saa osallistua omaa elämää koskeviin päätöksiin ja kun tarjolla on mielekästä tekemistä ja liikkumista. Lapsi oppii osallisuuden, leikin, vahvuuksien, keuhun sekä kannustuksen avulla. Tuemme hyvinvointia myös arvoillamme, joita ovat lapsi- ja perhelähtöisyys, enemmän yhdessä sekä juuret Sallassa.

Lapsi- ja perhelähtöisyys on yhteistyötä, jossa on tärkeää osapuolten kunnioittaminen, aito läsnäolo, kuunteleminen sekä positiivisuus. Huoltajat ovat asiantuntijoita lapseensa liittyvissä asioissa, ja heillä on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Lämmin ja avoin yhteistyö luo turvallisen ilmapiirin lapsen kasvulle ja hyvinvoinnille.

Enemmän yhdessä tarkoittaa avointa ja aktiivista yhteistyötä huoltajien sekä monialaisen yhteistyöverkoston (kunnan sosiaali- ja terveystoimi ja yksityiset sosiaali- ja terveystoimien tuottajat) kesken lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Varhaiskasvatuksen kasvattajat yhdessä muiden toimijoiden kanssa tukevat huoltajien kasvatustehtävää ammatillisista ja pedagogisista lähtökohdista käsin. Enemmän yhdessä tarkoittaa sitä, että yhdessä olemme enemmän ja saamme aikaan enemmän.

Juuret Sallassa –ajattelu kunnioittaa sallalaisia perinteitä ja yhteisöllisyyttä. Se on myös luonnonläheisyyttä: Salla tarjoaa lapsille rikkaan ja monipuolisen oppimisympäristön sekä mahdollisuuksia elämykselliselle toiminnalle ja oppimiselle lähellä luontoa. Luonnossa oleminen, yhteisöllinen toiminta ja omien juurien sekä kulttuurin tiedostaminen lisäävät lapsen hyvinvointia.





Meidän pedagogiikassa tärkein arvoperusta on hyvinvoiva sallalainen lapsi

MEIJÄN ARVOT

YHTEISLUOTTAMUS

TIIMISISU

VASTUULLISUUS

HYVINVOIVA LAPSI

KOLLEKTIIVINEN OPTIMISMI

LAPSI- JA PERHELÄHTÖISYYS

TOIVON ILMAPIIRI

ENEMMÄN YHDESSÄ

JUURET SALLASSA

KOHTAA
KUUNTELE
KESKUSTELE
KANNUSTA



SALLAN KUNNAN SIVISTYSPALVELUIDEN YHTYSET ARVOT

YHTEISLUOTTAMUS

- Usko ja tunne siitä, että me yhdessä:
- pystymme keskittymään oikeisiin asioihin
 - löydämme toistemme vahvuudet ja tuemme sekä hyödynnämme niitä
 - olemme ylpeitä meistä ja toisistamme

VASTUULLISUUS

- Kannamme ekologista, sosiaalista, taloudellista ja kulttuurista vastuuta

KOLLEKTIIVINEN OPTIMISMI

- Uskomme ihmisen hyvyyteen.
- Huomioimme kaikkien kanssakulkijoiden ihmisarvon, kukaan ei ole parempi toista.

TOIVON ILMAPIIRI

- Uskomme tulevaisuuteen ja elämän hyvyyteen täällä Sallassa.
- Pidämme merkityksellisenä työtämme sivistyspalveluissa.
- Pidämme merkityksellisenä mahdollisuutta oppia ja opiskella koko elämän ajan.
- Pidämme yllä myönteistä ja kannustavaa puhe- ja toimintakulttuuria.

TIIMISISU

- Käsittelemme vaikeita asioita yhdessä.
- Ajattelemme, innostumme ja teemme yhdessä.
- Ymmärrämme myös toisia näkökulmia, yhtä totuutta ei ole.

SALLAN VARHAISKASVATUKSEN JA ESIOPETUKSEN MBJÄN PEDAGOGIIKAN ARVOPERUSTA

HYVINVOIVA LAPSI

LAPSI- JA PERHELÄHTÖISYYS

- Kunnioitus
- Aito läsnäolo
- Vahvuusjuttelu

ENEMMÄN YHDESSÄ

- Avoin yhteistyö
- Monialaisuus
- Oppiva yhteisö

JUURET SALLASSA

- Perinteiden kunnioittaminen
- Luonnonläheisyys
- Yhteisöllisyys



Kuva 1. Sallan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen arvoperusta

4 Mitä kiusaaminen on?

Kiusaamista määrittää toistuvuus, tahallisuus ja sen kohdistuminen puolustuskyvyttömään henkilöön sekä valtasuhteiden epätasapaino ihmisten välisissä vuorovaikutussuhteissa. Lasten kanssa on tärkeä keskustella, mitä he kokevat kiusaamiseksi. Lisäksi on tärkeä käsitellä, millainen toiminta on kiusaamista ja milloin kyse on arjen ristiriitatilanteista, koska lapset eivät välttämättä tiedosta, että heidän toimintansa voi vahingoittaa ja loukata toisia. (MLL.)

FYYSINEN

Lyöminen
Potkiminen
Kamppaaminen
Esteenä oleminen
Vaatteiden repiminen
Nipistely
Kivien/hiekan heittäminen
Leikkien sotkeminen

PSYKKINEN

Uhkailu
Manipulointi
Kiristäminen
Ilveily, ilmeily
Poissulkeminen
Leikin sääntöjen muuttaminen
Selän takana puhuminen
Puhumatta jättäminen

SANALLINEN

Haukkuminen
Nimittely
Härnäminen
Lällättäminen
Vaatteiden, hiusten ym.
kommentointi
Selän takana puhuminen



Mitä kiusaaminen on lasten sanoittamana: tönii, lyö, pukka, huijaaminen, valehtelu, ei leiki toisen kanssa, riita on paha juttu ei ota toista leikkiin, pitää sanoa anteeksi ja ottaa toinen leikkiin.

KIUSAAMINEN

Kiusaaminen on tehty tietoisesti ja se on toistuvaa. Kiusaaminen voi olla fyysistä, psyykkistä ja sanallista. Kasvattajan rooli on tärkeä ja vaatii jatkuvaa läsnäoloa kiusaamisen huomaimiseksi. Kun kiusaamista tapahtuu, tulee siihen puuttua välittömästi.

RISTIRIITATILANTEET

Ristiriita voi tulla esimerkiksi erimielisyyksistä jostain asiasta. Ristiriitatilanteet voidaan ratkaista hetkessä ja siinä tilanteessa. Aikuinen opettaa löytämään itse ratkaisun. Lapsi ei välttämättä ymmärrä ristiriidan ja kiusaamisen eroa.

5 Kiusaamisen tunnistaminen ja huomaaminen

MIKSI LAPSI KIUSAA?

- * lapsen tunnetaidot eivät olet vielä kehittyneet
- * hän hakee huomiota
- * hänellä vois olla huono itsetunto
- * lapsen itsehillintäsäätely ei ole vielä kehittynyt
- * ryhmäpaine
- * kotoa opittuja asioita
- * erilaisuuden hyväksyminen
- * kateus

MIKÄ ON KASVATTAJAN TEHTÄVÄ KIUSAAMISTILANTEISSA?

- * opettaa lapsille keinoja tunteiden näyttämiseen, ilmaisemiseen
- * huomioida tilanne ja lapsen tunnelma
- * kasvattaja auttaa lasta sanoittamaan näitä tilanteita
- * kasvattaja apuna selvittämässä tilannetta
- * hyvän huomaaminen, positiivinen pedagogiikka
- * hyväksyvä läsnäolo

KIUSAAMISEN TUNNISTAMISEN JA HUOMAAMISEN KEINOJA

- * kasvattajan läsnäolo kaikessa toiminnassa
- * lapsi kertoo itse
- * havainnointi
- * keskustelut kahdestaan ja pienryhmissä
- * lapsen piirustukset
- * jokaisen lapsen huomioiminen
- * pelokas, vetäytyvä lapsi

Ystävä ei tykkää, kun häntä kiusotaan.

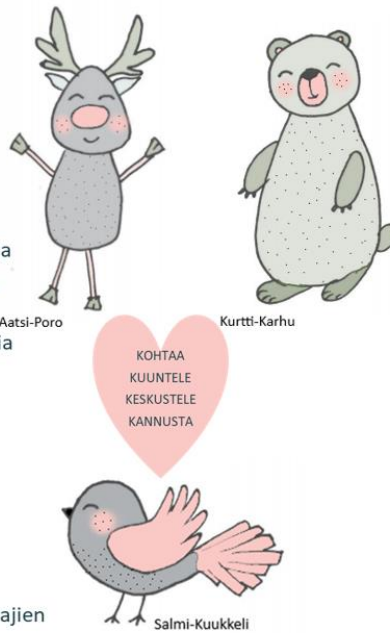


6 Kiusaamisen ehkäisemisen keinoja

Mitä on meidän pedagogiikan vahvuusperustainen varhaiskasvatus?

Se on varhaiskasvatusta, jossa...

- hyvinvoiva lapsi on kaiken toiminnan lähtökohta
- opetellaan tunteita ja huomaamaan hyvää muissa
- löydetään jokaisesta tilanteesta positiivinen asia
- on myötätuntoa itseä ja muita kohtaan
- on läsnäoloa ja syyliä
- erilaisuus on rikkautta
- onnistumiset nostetaan esille ja niistä iloitaan
- Suunnitellaan ja toimitaan yhdessä ja ratkaisukeskeisesti
- vahvistetaan työhyvinvointia
- rakennetaan myönteistä vuorovaikutusta huoltajien kanssa



Kuva 2. Kasvattajien näkemys meidän pedagogiikan vahvuusperustaisesta varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta.

Olemme jakaneet kiusaamisen ehkäisyn keinot Meidän pedagogiikassa seuraaviin osa-alueisiin: ryhmäsensitiivisyys ja turvallinen ilmapiiri, lapsen osallisuus ja tasa-arvon edistäminen, vuorovaikutus-, kaveri- ja tunteita vahvistaminen, leikin havainnointi, rauhoittumisen taidot sekä hyvän huomaaminen ja positiivinen pedagogiikka. Näiden lisäksi olemme yhdessä pohtineet ja koonneet meidän pedagogiikan vahvuusperustaisen varhaiskasvatuksen huoneentaulun.

RYHMÄSENSITIIVISYYS JA TURVALLINEN ILMPIIRI

- * lapset luottavat aikuisiin ja aikuiset ovat läsnä lasta varten
- * kaikki tunteet ovat sallittuja niin aikuisilla kuin lapsilla
- * aikuisilla samanlainen kasvatustyylinä
- * lapsilla samanlaiset käytössäännöt, tapakasvatus (esim. kohtelemme toisiamme hyvin, kuuntelemme toisiamme jne.)
- * lapsi saa olla oma itsensä, hänet hyväksytään sellaisena kuin hän on
- * keskusteleva ympäristö

LAPSEN OSALLISUUS JA TASA-ARVON EDISTÄMINEN

- * koskemattomuus
- * suvaitsevaisuus
- * positiivinen palaute
- * toisten kunnioittaminen ja huomioon-
ottaminen
- * luottamus lapseen
- * osaamisen huomaaminen, siihen kan-
nustaminen ja arvostaminen
- * laadukas pedagogiikka

VUOROVAIKUTUS-, KAVERI- JA TUNNETAITOJEN VAHVISTAMINEN

- * PIKI-materiaalin hyödyntäminen
- * kuvalliset säännöt ja ohjeet
- * eleet, ilmeet
- * tunteiden sanoittaminen
- * sensitiivisyys, syli ja katse
- * itsetunnon vahvistaminen
- * aikalisä
- * leikkitaitojen harjoittelu
- * sadut, kirjat, pelit
- * kehuminen ja kannustaminen
- * sosiaaliset ja emotionaaliset taidot
- * ongelmanratkaisutaidot
- * kasvattajan esimerkki

RAUHOITTUMISEN TAIDOT

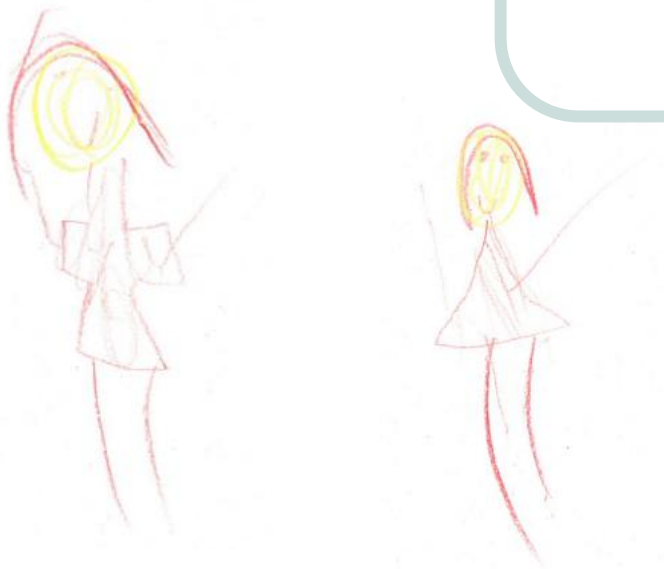
- *ryhmissä käytössä rauhoittumistaulu
- * harjoitellaan lasten kanssa erilaisia
rauhottumisen keinoja
- * itsehillintätaidot
- * kasvattajan esimerkki

HYVÄN HUOMAAMINEN JA POSITIIVINEN PEDAGO- GIKKA

- * positiivinen ilmapiiri ja palaute
- * vahvuuksien kautta toimiminen
- * kasvattaja toimii mallina
- * kannustaminen, kehuminen
- * realistiset tavoitteet
- * neljän koon periaate: kohtaa, kuuntele, keskustele
ja kannusta
- * lapsen lähelle laskeutuminen
- * lapseen tutustuminen








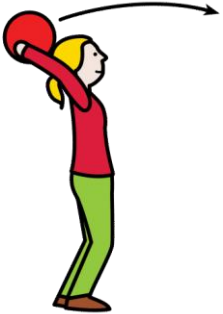
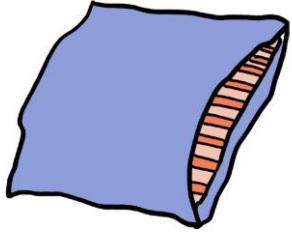


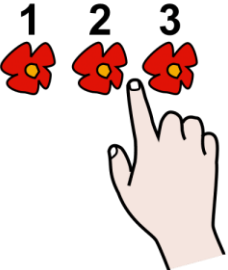
LEIKIN HAVAINNOINTI

- * läsnäolo
- * leikeissä mukanaolo
- * leikin kannattelu
- * roolien havainnointi
- * huolehditaan, että jokainen
on mukana



Aikuinen on aina läsnä

Meidän rauhoittumistaulu

<p>MITEN RAUHOITUN? (kasvattaja on läsnä ja lähelläni)</p> 	<p>TARVITSEN AIKALISÄN</p> 	<p>PURISTELEN STRESSILELUA</p> 
<p>MENEN RAUHOITTUMISPESÄÄN</p> 	<p>JOOGAAN/ RENTOUDUN HETKEN</p> 	<p>KUUNTELEN HETKEN MUSIIKKIA</p> 
<p>TUTKIN GLITTERPURKKIA</p> 	<p>HEITÄN KIUUKUN POIS</p> 	<p>HUUDAN TYYNYYN</p> 
<p>TEEN HENGITYSAHRJOITUKSIA (tassu, kukka yms.)</p> 	<p>TANSSIN / JUMPPAAN HETKEN JA SITTEEN...</p> 	<p>LASKEN HITAASTI KYMMEENEN</p> 

7 Kiusaamiseen puuttuminen, käsittely ja dokumentointi

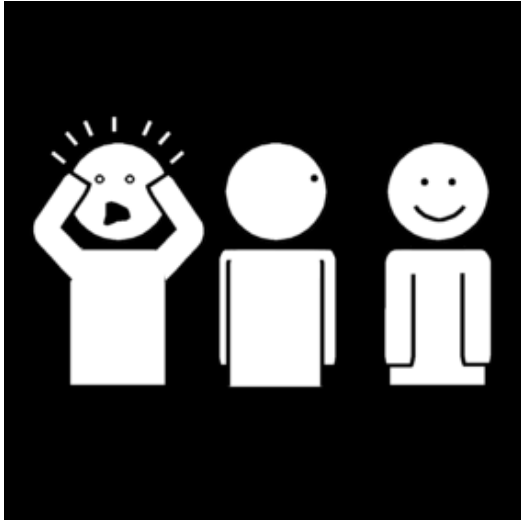
MEIJÄN MALLI KIUUSAAMIS- JA RISTIRIITATILANTEIDEN KÄSITTELYYN

Lapsi	Kasvattaja
<ul style="list-style-type: none">* Saan tuntea erilaisia tunteita ja opetella tunnetaitoja* Opettelen säätelemään tunteita ja kohtaamaan vastoinkäymisiä<ul style="list-style-type: none">* Opettelen empatiakykyä* Opettelen anteeksi antamisen ja pyytämisen merkityksen* Opettelen oman vuoron odottamista ja jakamista<ul style="list-style-type: none">* Pyydän kasvattajan (tarvittaessa) avuksi<ul style="list-style-type: none">* Kerron omin sanoin tapahtuneesta* Kuuntelen myös toisen näkemyksen* Opettelen tarkastelemaan asioita eri näkökulmista* Opettelen ratkaisemaan ristiriitatilanteita rakentavasti	<ul style="list-style-type: none">* Oma esimerkkini tunteiden kohtaamisessa näkyy: kaikki tunteet ovat normaaleja ja sallittuja<ul style="list-style-type: none">* Toiminnassani näkyy neljän koon periaate: kohta, kuuntele, keskustele, kannusta* Huolehdin turvallisuudesta ja turvallisesta ilmapiiristä* Pohdin yhdessä lasten kanssa, mikä on kiusaamista ja mikä ei* Havainnoin leikkejä ja toimintoja, olen läsnä ja sen myötä tietoinen tapahtumista* Ennakoin tilanteita ja ohjaan rauhoittumisen keinoihin tarvittaessa* Puutun kiusaamiseen heti paikallaolevana kasvattajana* Kohtaan lapsen tunteen rauhallisesti. En jätä lasta yksin tunteen aikana. Toimin lapsen tarpeen mukaisesti: olen vieressä, pidän kädestä, otan syyliin tms. Satuttamista ei sallita <ol style="list-style-type: none">1. Tunne käsitellään ensin. Autan lasta sanoittamaan tunteen2. Mitä tapahtui? Miltä tuntui? Mitkä teot ja tunteet johtivat ristiriitaan? Kuuntelen jokaisen näkökulman tilanteesta oikeudenmukaisesti3. Miten ratkaistaan? Mikä ratkaisu tehdään Luotan lasten kykyyn löytää ratkaisuja. En toimi ratkaisijana, vaan ohjaan ja tuen lapsia ratkaisemaan ristiriidan itse rakentavasti. Huolehdin, että ratkaisu ei nolaa tai loukkaa muita. Sovinto ei ole teennäinen anteeksipyyntö4. Pohditaan yhdessä, miten tilanne käydään mahdollisesti huoltajien kanssa läpi

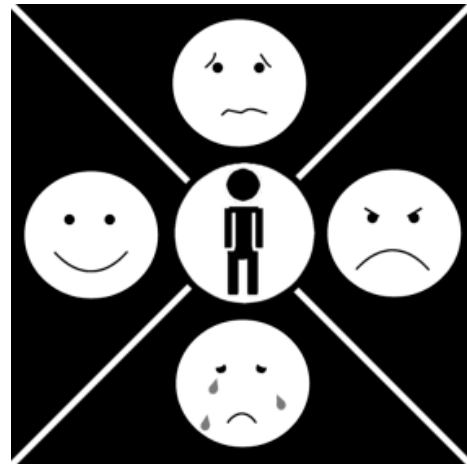
AIKALISÄ -sääntö:

- Sano "AIKALISÄ"/ näytä aikalisä -merkki käsilläsi / näytä aikalisä -kuvakorttia, jos leikissä tulee paha mieli tai tekee mieli lyödä. Kerro kaverille miksi otit AIKALISÄN
- Jos kaveri ottaa AIKALISÄN, kuuntele mitä kaverilla on sanottavaa
- Mieti yhdessä kaverin kanssa, miten leikki voisi jatkua
- Pyydä kasvattaja avuksi, etenkin, jos mielesi tekee lyödä

Tunne käsitellään ensin



Kasvattaja auttaa lasta sanoittamaan
tunteen



Mitä tapahtui? Mikä johti ristiriitaan?
Miltä tuntui?



Käydään läpi jokaisen näkökulma tilanteesta



Miten ratkaistaan? Tuen lapsia ratkaisemaan ristiriidan itse rakentavasti. Millainen sovinto tehdään? Huolehdi, ettei sovinto ole teennäinen eikä loukkaa muita.



Pohditaan yhdessä, miten tilanne käydään mahdollisesti läpi huoltajien kanssa.



KIUSAAMISEEN PUUTTUMINEN

Havainto kiusaamisesta



Kiusaaminen jatkuu



Tukitoimet eivät ole riittäneet!
Jatketaan työskentelyä tarvittavien yhteistyö tahojen kanssa

Kartoitetaan kiusaamista:

- * miten, milloin ja millaista kiusaamista?
- * ketä on osallisena
- * keskustelu lapsiryhmän kanssa
- * keskustelu kiusaajan ja kiusatun kanssa
- * keskustelu huoltajien kanssa
- * sovitaan yhteisesti, miten ehkäistään kiusaamisesta

- * yhteinen keskustelu kiusaajan ja kiusatun huoltajien kanssa (esihenkilö tarvittaessa mukana)
- * sovitaan yhteisesti tukitoimet, jotka ovat tarpeellisia kiusaajan ja kiusatun kannalta
- * sovitaan seurannasta ja arvioinnista



HYVINVOIVA
LAPSI

Tukitoimet riittivät!
Huolehditaan seurannasta

(PIKI-mallia mukaillen)

DOKUMENTOINTI

- * kasvattajien havainnointien kirjaaminen
- * vasuun/leopsiin kirjataan oppimisen tavoitteet kiusaamistilanteeseen liittyen
- * väkivalta- ja kiinnipitotilanteet
 - * palaverimuistiot
- * pedagoginen dokumentointi



JÄLKISELVITTELY

- * ensin lasten välillä
 - * ryhmässä
- * jos tilanne ei ratkea, pidetään palaveri huoltajien ja lasten kanssa
- * tarvittaessa yhteistyö monialaisen tiimin kanssa
- * esiopetuksessa toimitaan oppilashuoltosuunnitelman mukaisesti (tarvittaessa yksilöllinen oppilashuoltopalaveri)

ÄKKÄÄ VASTUUSI



OLE VÄÄRTIN ARVOINEN

Sallan kouluissa kiusaamisen ennaltaehkäisyn ja puuttumisen toimintamallina käytetään "Äkkää vastuusi – ole väärtin arvoinen" -mallia, johon kuuluu neljän koon periaate: kohtaa, keskustele, kuuntele, kannusta. Tämä periaate on käytössä myös varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen arvoperustassa ja luo siten eheän jatkumon varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta kouluun ja lukioon saakka.

8 Yhteistyö huoltajien kanssa

HUOLTAJIEN TOIVEET:

- * keskustelua vanhempien ja lasten kanssa
- * puututaan välittömästi, kun havaitaan kiusaamista
 - * puututaan joka tilanteessa
- * Kerrotaan syyt ja seuraukset
- * nollatoleranssi kiusaamiseen
 - * asiat käsiteltäisiin heti
- * nopea puuttuminen ja oikeat keinot, otetaan selvää molempien mielipiteistä
- * kaikkien tahojen osallistuminen, jotta kiusaamisen loppumiseksi
 - * avoin keskustelu huoltajin kanssa
- * asiat käsiteltäisiin heti tuoreeltaan puhumalla
 - * uskallettaisiin puhua heti
 - * ei missään nimessä saa antaa jatkua
- * hoitajilla ”silmit selässä”, kiusaaminen voi olla huomaamatonta
- * lapsille tilanteita, joissa voivat samaistua kiusaajan/kiusatun rooliin ja keskustelu tilanteiden jälkeen
 - * matalalla kynnyksellä
- * ketään ei jätetä porukan ulkopuolelle

HUOLTAJIEN KOHTAAMINEN JA YHTEISTYÖ

- * mielipiteiden kuuleminen ja huomioiminen
 - * aito läsnäolo
- * tapahtumat kerrotaan faktoina, ei tulkintoina
 - * avoimin mielin
- * positiivisen ja vahvistavan palautteen tärkeys
 - * kunnioittava kohtaaminen
- * kokemusten ja tiedon jakaminen, yhdessä pohtiminen



Voin mennä pois kiusajan luota.

9 Arviointi ja päivittäminen sekä tiedottaminen ja perehdyttäminen

TIEDOTTAMINEN

Toimintamalli on esillä:

- * varhaiskasvatuskeskuksen perehdytyskansiossa
- * henkilöstön sisäisessä sähköpostiryhmässä
- * kunnan verkkosivuilla
- * Daisyssä

Huoltajia tiedotetaan:

- * uuden toimintavuoden alussa
- * uuden lapsen aloittaessa

PEREHDYTTÄMINEN

- * lapset
- * uudet työntekijät
- * harjoittelijat
- * opiskelijat
- * jokainen tiimi kirjaa tiimisopimuksensa perehdytysvastaavat

ARVIOINTI JA PÄIVITTÄMINEN

Koko varhaiskasvatuskeskus

- * Meijän vuorovaikutus- kaveri- ja tunnetaitojen toimintamalli käydään läpi vuosittain toimintavuoden alkaessa

Ryhmäkohtainen

- * ryhmävasussa/ryhmäops:ssa on osio: kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy, turvallinen varhaiskasvatus/esiopetus ja ryhmä. Ryhmäkohtaisessa suunnitelmassa huomioidaan lasten yksilölliset piirteet sekä koko lapsiryhmän ominaisuudet
- * ryhmävasu/ryhmäops tehdään aina uuden toimintavuoden alettua lokakuun loppuun mennessä ja sitä arvioidaan prosessinomaisesti koko toimintavuoden ajan tiimipalaverien yhteydessä

Yksilökohtainen

- *vasu/leops

